

1969: del tren d'Olot a l'Apollo XI

Articles salats | dilluns, 20 de juliol de 2009 | 22:17h

Avui fa quaranta anys, el 20 de juliol de 1969, a les 22:17, l'home va arribar per primera vegada a la [Lluna](#). I a les 2:56 del dia 21, l'astronauta [Neil Armstrong](#) va trepitjar la superfície lunar i va pronunciar unes paraules que resumien la importància històrica del moment: "És un petit pas per a un home, però un pas de gegant per a la humanitat".

[Encara bo que a can VilaWeb, que és d'on trec les dades, han traduït la frase amb sentit, perquè n'ha corregut una altra versió (en el telenotícies d'avui mateix, sense anar més lluny), "És un petit pas per a l'home, però un gran pas per a la humanitat", que ja em direu què ve a significar: "per a l'home" i "per a la humanitat" no són dues expressions equivalents?, o potser es refereix al gènere masculí, i no al gènere humà, cosa que la convertiria en una de les frases més fantasmagòriques i més masculistes de la història de les persones humanes... No ho sé, però, posada al costat d'aquella (no sé per què m'ha vingut al cap) que va deixar anar, aquesta en el cinema de debò, la Scarlett O'Hara amb una pastanaga a la mà i amb un cel de fons del mateix color, "Poso Déu per testimoni que mai més passaré gana!", una frase tan efectista com beneitona, fa sospitar que la gent tenim tendència a empassar-nos autèntics bunyols si ens els saben presentar ben embolicats amb boniques paperines. En fi, continuem.]

Missió: la Lluna

Armstrong era el comandant de la missió [Apol·lo 11](#) de la [NASA](#), i l'hi acompanyaven [Buzz Aldrin](#) i [Michael Collins](#).

Aldrin i Armstrong van allunar amb la nau [Columbia](#), i Collins va restar a la nau de comandament, l'[Eagle](#). Tots tres havien sortit de Cap Canaveral (Florida) el 16 de juliol, a bord del coet [Saturn V](#), i van arribar a destinació, a 380.000 quilòmetres de la Terra, quatre dies després. Exactament al cap de vuit dies, tres hores i divuit minuts d'haver començat la missió van tornar, bons i sans, a la Terra.

En total, dotze astronautes han trepitjat el satèl·lit de la Terra: [Neil Armstrong](#), [Buzz Aldrin](#), [Charles Pete Conrad](#), [Alan Bean](#), [Alan Shepard](#), [Edgar Mitchell](#), [David Scott](#), [James Irwin](#), [John Young](#), [Charles Duke](#), [Harrison Jack Schmitt](#) i [Eugene Cernan](#).

Recursos espectaculars

La [NASA](#) ha preparat una magnífica [web commemorativa](#) amb àudios i vídeos de la missió restaurats, noves fotografies, detalls de l' [allunatge](#) i una llista d' [actes commemoratius](#) als EUA, entre ells una [conferència de premsa](#) amb els astronautes protagonistes, a la seu de la [NASA](#) (Washington), i una recepció al [Museu de l'Aire i l'Espai](#), també a la capital nord-americana.

[Google](#) s'ha sumat al quarantè aniversari introduint al seu servei [Google Moon](#) unes quantes dades i imatges de la missió de l'[Apol·lo 11](#) a la Lluna i [llançant](#) la versió en [3D lunar](#) a [Google Earth](#).

El tren d'Olot: surt quan vol i arriba quan pot

Recursos espectaculars per a una commemoració que n'ha tapat una altra, infinitament més modesta, però també infinitament més propera, i d'un caire ben diferent: avui fa tot just cinc dies era el quarantè aniversari de la desaparició del tren de via estreta Olot-Girona, "el tren d'Olot", com en deia tothom. És un tema menor, és clar, i segurament només el tenim present la gent que vivim en algun dels pobles per on passava el tren petit, el carrilet; i potser encara només els que ja hi vivíem quan les autoritats competents d'aquell protector règim de què *gaudíem* aleshores van decidir *carregar-se'l*, liquidar-lo.

Tan llunyanes són, una efemèride i l'altra, de dimensions tan enormement, còsmicament diferents, que sembla que no tinguin res a veure. I tanmateix hi ha un fil conductor, una petita via, entre el vetust tren d'Olot i el moderníssim Apollo XI: el capitalisme i els seus servidors, que amb una mà executaven el tren mentre amb l'altra encimbellaven el projecte Apollo i els seus astronautes a les màximes cotes de popularitat, i de passada refregaven aquest colossal èxit als morros dels soviètics, el gran rival i *leit motiv*, de fet, del gran pas de la humanitat fet per botes ianquis: l'aparador i la rebotiga del mateix negoci.

Aquí, mentrestant, a la rebotiga, tancats dins les quatre parets grises d'aquell règim de terror i d'avorriments còsmic, el mateix capitalisme però en versió autàrquica, típicament, patèticament espanyola, feia també un gran pas *en pos del progreso* carregant-se el tren (una obra que no havien pas fet ells, és clar). Aquella mateixa setmana, els maltractats habitants d'aquest país vèiem per televisió, en blanc i negre, com l'home arribava a la Lluna...

Aquest dia, el dimecres 15, un amic periodista d'Amer, més jove que jo però amb molt més bona memòria, parlava d'aquest trist aniversari al seu blog. Val la pena llegir-lo de dalt a baix, sigueu o no contemporanis del gran tren petit:

«De petit, jo en deia el tren de fum. Una mica més tard, el tren d'Olot, que és com en deia la majoria de la gent. I es va acabar adoptant el terme "carrilet" en el moment que el vam començar a trobar a faltar. Avui fa 40 anys que ja el començàvem a enyorar, quan tot just acabava de completar el seu darrer trajecte entre Girona i Olot. No sé si va ser l'endemà al matí o el matí d'avui, la mainada que érem al Casal Parroquial d'Amer vam pujar al darrer viatge del tren, en un d'aquells curiosos TAF que van enviar en els darrers temps per intentar modernitzar la línia. Eren trens automotors de fuel, una mena d'autobusos sobre rails que ens feien creure que el tren d'Olot tenia futur. Va ser en va, perquè la sort del carrilet estava dictada com a conseqüència d'una barreja fatal d'un concepte confús de la modernitat; d'una total manca d'autoestima de les nostres classes dirigents d'aleshores, incapaces de plantar-se i de fer-se valer; d'un menyspreu cap al territori per part del règim, i en contret del territori català. I lògicament de la manca de democràcia. Amb una societat civil desarticulada i amb la prohibició de partits polítics, i una manca de llibertat d'informació, era gairebé impossible que es revertís la decisió de sacrificar el tren.

»El darrer viatge va ser emotiu, però discret. A l'ambient no hi havia dramatisme, però sí que recordo l'aire serè dels enterros catalans. Silencis, alguna llàgrima, molta gent... i nosaltres, els petits, amuntegats dins del TAF, que no hi enteníem res, saludant amb la mà la gent que havia quedat a l'estació. El trajecte va ser curt, no recordo si vam anar de l'estació a la Font Picant (on hi ha el manantial de la Fonter, i sobretot on hi havia un baixador fantàstic, amb una escalinata digna de les millors estacions balnearies del centre d'Europa), però el tinc gravat a la memòria.

»Del tren d'Olot no en tinc un record continu. És tot fet a base de fragments solts. Per exemple, l'olor inconfusible que feien els tallers i les màquines. Una olor que no vaig retrobar fins fa un parell d'anys quan vaig trobar-me amb una màquina de vapor i uns vagons exactes als del tren d'Olot en un ferrocarril (en ple funcionament comercial!) a la frontera entre Romania i Ucraïna. La potència evocadora de les olors és molt superior al que m'imaginava, diria que és gairebé fotogràfica.

»En recordo, també, el pànic –que encara em dura, glups– que el meu peu quedés atrapat entre dos rails en un dels canvis d'agulles que hi havia en el tram que havies de recórrer per força si volies anar a la font de la Boada. I de quan en passar pel pont del Pasteral m'havia de situar per estricta ordre familiar just al mig del vagó de fusta, amb unes portes com la de les diligències del far-west, per evitar que en una de les entremaliadures típiques de tot nen mogut pogués caure al riu. O quan en passar per certes zones se'm prohibia treure el cap per la finestra per por de topar amb un pal de telèfon (un *poste*, en diem aleshores, en el nostre injust analfabetisme de la pròpia llengua).

»El buit que ens ha deixat la desaparició del tren d'Olot és impossible d'omplir. Crec que tota la gent que el vam conèixer –jo sóc dels que el van conèixer molt poc temps– sentim el mateix: tant de bo avui el tinguéssim en servei. En lamento la desaparició pel que hauria pogut representar de desenvolupament econòmic, social i cultural de tota aquella zona, un punt marginada dels grans eixos de comunicació d'avui. I per l'exhibició d'impotència definitiva que va fer la societat oficial i civil d'aleshores.

»Acabo facilitant-vos [l'enllaç al reportatge](#) (format PDF) que vam fer en Pau Lanao i jo mateix a la revista *Presència* quan feia 15 anys de la seva desaparició (coi, ara m'adono de com passa el temps...)»

"Quaranta anys sense el tren d'Olot", al [Bloc de Carles Puigdemont](#), 15.7.09.

[Foto de l'entradeta: El tren, remolcat per una locomotora de la sèrie 21-24, enfilant el Coll d'en Bas. Arxiu ASAMTOG, Associació d'Amics del Tren Olot-Girona]